

PRÍPUSTNOSŤ ZÁSAHU DO ZÁKLADNÝCH ĽUDSKÝCH PRÁV A SLOBÔD REPRESÍVNOU METÓDOU POLICAJNEJ VEREJNO PORIADKOVEJ ČINNOSTI ANALÝZA AKTUÁLNEHO STAVU

JUDr. Boris Löffler, PhD.¹

PaedDr. Marián Peťovský, PhD.²

Úvod

Realizácia akejkoľvek policajno bezpečnostnej činnosti, verejno-poriadkovú činnosť nevnímajúc priamo závisí od schopnosti výberu vhodnej metódy, prostredníctvom ktorej policajno bezpečnostný, v prípade našej štúdie policajný poriadkový orgán pôsobí navonok do prostredia pri plnení bezpečnostných úloh a eliminácii kriminality či protispoločenskej činnosti. Metóda aplikovaná prostredníctvom činnosti služby poriadkovej polície tvorí vnútornú náplň obsahu vykonávaných organizačno-taktických foriem činnosti, prostredníctvom ktorých je zvyčajne prezentovaná smerom ku konkrétnym adresátom. Každá metóda činnosti má konkrétnu formu realizácie, ktorou sa prejavuje navonok a ktorá má povahu služobnej činnosti alebo služobného zákroku a súčasne vyjadruje i obsah činnosti alebo služobného zákroku. Zároveň vyjadruje i obsah činnosti pri ochrane verejného poriadku a v boji s protiprávnou činnosťou³.

1. Analýza teoreticko-právnej roviny realizácie služobných zákrokov formou represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti

Pod pojmom *metóda v najvšeobecnejšom zmysle* rozumieme spôsob postupu dosiahnutia vytýčeného cieľa, činnosť, ktorá je určitým spôsobom usporiadaná alebo tiež súhrn postupov a operácií praktického či teoretického osvojenia skutočností, ktoré sú podriadené riešeniu určitej úlohy.⁴ Iní autori zasa chápu metódu ako jav zložitej štruktúry,

¹ JUDr. Boris Löffler PhD., odborný asistent katedry policajných vied, A PZ

² PaedDr. Marián Peťovský, PhD., odborný asistent katedry policajných vied, A PZ

³ CHOMA, P. Poriadková činnosť polície, III diel, ISBN 80-88751-69-1, str. 33, str. celkovo 118

⁴ BERŽI, L. Teória policajno-bezpečnostných služieb, všeobecná časť, Bratislava 1996 ISBN 80-88751-93-4, str. 73, str. celkovo 244

ktorý zahŕňa niekoľko čiastkových postupov, operácií resp. prístup k objektu či ako všeobecný proces poznania, cestu smerujúcu k stanovenému cieľu. Vo všetkých významoch však možno jednotne konštatovať, že termín metóda predstavuje systém čiastkových operácií či postupov, ktoré predstavujú subjektívny prístup k objektu a predstavuje určitý proces či už poznávacej alebo praktickej činnosti⁵.

Metóda v policajno-bezpečnostnej činnosti predstavuje systém krokov, operácií, techník a postupov, ktorými policajno-bezpečnostný subjekt prostredníctvom jednotlivých foriem činnosti pôsobí na objekt záujmu a dosahuje pozitívny stav pri plnení bezpečnostných cieľov v boji s protiprávnou činnosťou.

Základnú systematiku metód v policajno-bezpečnostnej činnosti tvoria:

- **najvšeobecnejšie metódy**- tieto sú použiteľné v akejkoľvek oblasti ľudského poznania Do tejto skupiny patria napríklad metódy filozofické, gnozeologické.
- **všeobecné metódy**- medzi všeobecné metódy môžeme zaradiť predstavivosť, intuíciu pozorovanie, popisovanie, meranie, porovnávanie, analógiu, experimentovanie, modelovanie, štatistiku a pod.
- **špecifické metódy**- tieto sú príznačné pre činnosť policajno-poriadkových orgánov a do tejto skupiny patrí napríklad prieskum, anketovanie, expertízne hodnotenie, ďalej metódy operatívno-pátracej či dopravno-bezpečnostnej, ako i **verejno-poriadkovej činnosti**.⁶

V praktickej rovine sú pre činnosť orgánov vykonávajúcich policajnú verejno-poriadkovú činnosť charakteristické najmä:

- **preventívna metóda** policajnej verejno-poriadkovej činnosti,
- **represívna metóda** policajnej verejno-poriadkovej činnosti.

V poslednej dobe však silnejú hlasy prezentujúce názor existencie i tretej metódy⁷, ktorá má tvoriť akýsi medzičlánok vypĺňajúci istý diskutabilný, prelínajúci sa priestor medzi preventívnou a represívnou metódou policajnej verejno-poriadkovej činnosti. Ide o **metódu profylaktickej**(zamedzujúcej) policajnej verejno-poriadkovej činnosti

⁵ BERŽI, L. Teória policajno-bezpečnostných služieb, všeobecná časť, Bratislava 1996ISBN 80-88751-93-4, str.81, str. celkovo 244

⁶ BERŽI, L. Teória policajno-bezpečnostných služieb, všeobecná časť, Bratislava 1996ISBN 80-88751-93-4, str.83, str. celkovo 244

⁷Metenko Jozef, Výskum č. 130 Metódy výskumu a vývoja policajných činností

Uvedená kategorizácia metód činnosti policajných poriadkových orgánov ako celok predstavuje **systém metód**. Tento systém tvorený jednotlivými prvkami (metódami) smeruje k optimálnemu dosiahnutiu stanoveného cieľa a efektívnemu plneniu úloh policajných poriadkových orgánov v konkrétnych oblastiach ich pôsobnosti. Jednotlivé metódy tvoriace systém metód policajnej verejno-poriadkovej činnosti sa pri praktickom výkone ich realizácie navzájom **prelínajú**.

Hoci možno temer s istotou konštatovať skutočnosť, že ***nosnou a východiskovou metódou pre činnosť policajných poriadkových orgánov by mala byť preventívna metóda policajnej verejno-poriadkovej činnosti***⁸. Je nespochybniteľnou skutočnosťou, že vzhľadom na rozsah a obsah problematík, ktoré v rámci svojej pôsobnosti zastrešuje služba poriadkovej polície, nie je reálne možné dosiahnuť želaný stav a úroveň na úseku ochrany verejného poriadku a boja s protiprávnou činnosťou výlučne touto metódou. Práve naopak ***celkový vývoj spoločnosti naznačuje, že je nevyhnutné cielene a zámerne rozvíjať i represívne opatrenia a postupy*** na úseku boja s protiprávnou činnosťou a dosahovaním želaného stavu v oblasti ochrany verejného poriadku.

Represívne opatrenia ako také v sebe obsahujú široké spektrum aktivít a činností, prostredníctvom ktorých dokáže policajný poriadkový orgán dosahovať vytýčené ciele. Vzhľadom na skutočnosť, že pri realizácii represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti ***dochádza k bezprostredným zásahom či obmedzeniam základných ľudských práv a slobôd***, je potrebné represívnej metóde policajnej verejno-poriadkovej činnosti venovať náležitú pozornosť.

Akýkoľvek zásah do základných ľudských práv a slobôd musí orgán verejnej moci vykonávať výlučne v súlade so zákonom a v medziach, ktoré zákon stanovuje. Použitie represívnych opatrení orgánom na to splnomocneným nemôže byť za žiadnych okolností samoúčelné. Jeho zmyslom má byť výlučne zabránenie ďalšieho ohrozovania či porušovania chránených záujmov s cieľom obnoviť požadovaný právny stav v jednotlivých oblastiach ochrany verejného poriadku.

⁸ Preventívna metóda policajnej verejno-poriadkovej činnosti, srov. FIRŠTOVÁ, J. *Policejní prevence v České republice se zaměřením na sociálně patologické jevy mládež*. In: Prevencia kriminality - výzva spoločnosti : zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 11. a 12. apríla 2012 v Bratislave. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2013. - S. 18-20. - ISBN 978-80-8054-564-2.

Ako sme už vyššie uviedli v období budovania právnej a demokratickej spoločnosti nie je možné, aby napriek prioritě prevencie a výchovy nemali poriadkové orgány pri plnení svojich úloh možnosť uplatniť vo svojej činnosti donucovaciu metódu.

Filozofia budovania poriadkových orgánov spočíva v tom, že sa deklarujú ako služba občanom. I napriek tomu zostávajú vo svojej podstate aj naďalej orgánmi donútenia. Možnosť použitia donútenia je jedným zo znakov poriadkových orgánov, či už pôjde o orgány štátne, civilné alebo súkromné. Je preto nutné, aby všetky poriadkové orgány pri uplatňovaní prostriedkov donútenia vychádzali zo zákona. Toto je dané postavením policajných poriadkových orgánov v systéme ochrany verejného poriadku, špecifikami ich poslania a úlohami, ktoré plnia. Metóda donucovania patrí medzi základné metódy praktickej činnosti poriadkových orgánov (najmä štátnych, ktoré sú garantom ochrany verejného poriadku). Donútenie predstavuje vždy závažný zásah do práv a slobôd občanov. Požiadavka zabezpečenia zákonnosti v činnosti poriadkových orgánov vystupuje zvlášť výrazne do popredia práve v súvislosti s uplatňovaním metódy donútenia v ich činnosti. Dodržanie tejto požiadavky vo vzťahu k donucovaniu v podstate znamená, že metódu donútenia je možné uplatniť *len pri splnení zákonných podmienok* a samotné donútenie sa musí realizovať spôsobom (formou), ktorý dovoľuje právny poriadok. Zákon, alebo iný právny predpis, preto konkrétne určuje ako jednotlivé spôsoby (formy), metódy donucovania realizovať, súčasne určuje všeobecné a konkrétne podmienky ich uplatňovania v činnosti poriadkových. Nedostatok právnej úpravy v predmetnej oblasti vo vzťahu najmä k súkromným bezpečnostným službám sa okrem iného odráža i v tom, že okrem princípu zákonnosti, ktorý spočíva v dodržiavaní zákonných podmienok a spôsobov realizácie donucovania, by mali súkromné bezpečnostné služby plne rešpektovať aj ďalšie princípy a pravidlá činnosti, najmä princíp subsidiarity a primeranosti donútenia, ktoré sa úzko dotýkajú uplatňovania metódy donucovania.

Princíp subsidiarity vychádza z priority prevencie v činnosti policajných poriadkových orgánov. To znamená, že donútenie sa uplatňuje v tých prípadoch, keď preventívne a výchovné opatrenia či pôsobenie nevedli k cieľu, došlo už k ohrozeniu alebo porušeniu verejného poriadku a presvedčovanie sa v tomto prípade minulo účinkom, alebo vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu alebo situácii nebolo možné použiť. Princíp subsidiarity donútenia v činnosti policajných poriadkových orgánov na úseku ochrany verejného poriadku sa svojim spôsobom premieta aj v skutočnosti, že štátne policajné poriadkové orgány (najmä však poriadkové polícia Policajného zboru) sú povinné vykonať nevyhnutné opatrenia, ak vznikne nebezpečenstvo porušenia verejného poriadku, ktoré nemôže byť odstránené silami

a prostriedkami príslušných kompetentných orgánov (v našich podmienkach najmä obce, SBS).

Princíp primeranosti donútenia sa týka predovšetkým :

- primeraného spôsobu použitia (formy)
 - a výberu optimálnych prostriedkov donútenia adekvátnych konkrétnej situácii
- z hľadiska :

1)miesta,

2)času,

3)osoby, proti ktorej zákrok smeruje

4)primeranosti výberu a intenzity použitia donucovacieho prostriedku.

Ako sme už konštatovali, jednou zo všeobecných podmienok uplatnenia donútenia je okrem zákonného splnomocnenia (či už všeobecného alebo špeciálneho) porušenie alebo nesplnenie určenej právnej povinnosti.

Z právneho hľadiska je donútenie dôsledkom porušenia právnej povinnosti uloženej zákonom alebo iným právnym predpisom. Donútenie potom smeruje k prerušeniu protiprávneho stavu, k obnoveniu právneho stavu, verejného poriadku a k dodržiavaniu povinností určených právnymi normami na tomto úseku .

Z uvedeného je zrejmé, že pokiaľ určitá osoba v oblasti verejného poriadku neplní dobrovoľne svoje povinnosti a verejný poriadok tým narušuje, je nevyhnutné, aby poriadkový orgán mal možnosť na plnenie týchto povinností zákonným a adekvátnym spôsobom donútiť a tým jej prekaziť narušovanie verejného poriadku a tento obnoviť, i za použitia zákonných prostriedkov donútenia⁹ (pozri str. 7).

Ak by sme mali zhrnúť vyššie uvedené skutočnosti mohli by sme konštatovať, že

V podmienkach, v ktorých realizuje svoju pôsobnosť Policajný zbor, má charakter jeho represívneho pôsobenia formu **donútenia**¹⁰. Donútenie vzhľadom na vyššie uvedený

⁹Stacho. P. Úvod do činnosti policajných poriadkových orgánov, ISBN 80-8054-154-X, Bratislava 2000, str.90,

¹⁰ **Peter Stacho v diele Úvod do činnosti policajných poriadkových orgánov** konštatuje, že „Význam a nevyhnutnosť uplatňovania metódy donucovania ako spôsobu pôsobenia kompetentných subjektov na narušiteľa verejného poriadku, ktorý umožňuje obnovenie verejného poriadku a jej miesto pri ochrane verejného poriadku vyplýva tak z významu verejného poriadku pre rozvoj právnej a demokratickej spoločnosti , ako aj z charakteru spoločenských vzťahov v oblasti verejného poriadku a spôsobu ich porušovania Viaceré a opakované porušovanie verejného poriadku vytvára priaznivé podmienky na páchanie inej trestnej činnosti Rozsiahlejšie a dlhšie narušenie verejného poriadku môže negatívne ovplyvniť spoločenské vzťahy v ostatných oblastiach života spoločnosti, nakoniec vo svojej podstate môže ohrozovať samotnú podstatu právnej a demokratickej spoločnosti K porušovaniu spoločenských vzťahov v oblasti verejného poriadku dochádza na verejnosti , kde je zvýšené nebezpečenstvo, že toto sa rozšíri do veľkých rozmerov, najmä výtržníckym konaním, hrubou neslušnosťou alebo iným neprístojným konaním (poškodzovanie majetku), čo narušuje plnenie

fakt, že vždy predstavuje výrazný zásah do práv a slobôd občana, musí byť vykonávané na základe presne zadefinovaných podmienok.

Obsahom týchto *podmienok* sú nasledovné skutočnosti:

- zásadnou podmienkou je dodržanie princípu subsidiarity represie, to znamená, že represívnu metódu možno použiť len vtedy, ak realizácia preventívnej, resp. profylaktickej metódy nesplnila svoj účel,
- donútenie možno realizovať až vtedy, keď došlo k porušeniu zákonom stanovenej povinnosti,
- donútenie môžu realizovať výlučne orgány k tomu splnomocnené zákonom,
- forma donútenia, jeho obsah a prostriedky sú taktiež striktne definované zákonom,
- pri realizácii donútenia treba rešpektovať princíp primeranosti použitia prostriedkov a rozsahu jeho realizácie.

Samotná podoba realizácie donútenia v rámci policajnej verejno-poriadkovej činnosti môže mať charakter *hrozby donútenia* alebo *faktického donútenia*. Zatiaľ čo v prvom prípade ide o možnosť použiť donútenie, v druhom prípade ide už o praktické uplatnenie donútenia ako takého.

Z hľadiska kategorizácie jednotlivých *druhov donútenia* môžeme teda hovoriť o:

- *nepriamom donútení,*
- *priamom donútení¹¹.*

V praktickej rovine výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti majú obe tieto formy donútenia spravidla charakter služobného zákroku správnej povahy alebo úkonu trestno-procesného podľa toho, či vychádzajú vo svojej podstate z noriem správneho, respektíve trestného práva.

úloh štátnej správy, alebo narušuje spolunažívanie občanov. V mnohých prípadoch je bezprostredne ohrozený život a zdravie občanov a majetok. Výtržnicke konanie je spravidla agresívnej povahy, osoby sa ho dopúšťajú pod vplyvom alkoholu alebo iných omamných látok a nie sú potom prístupné k akejkoľvek forme presvedčovania (napomenutie, výzva k upusteniu od narušovania verejného poriadku), najmä pri hromadnom narušovaní verejného poriadku“

¹¹ Medzi základné formy priameho donútenia patria: predvedenie, zaistenie, zadržanie, obmedzenie osobnej slobody, použitie donucovacích prostriedkov, služobný zákrok na zabezpečenie verejného poriadku či služobný zákrok realizovaný v rámci policajnej asistencie.

Medzi *nepriame* formy donútenia zaradujeme:

- *sankciu za priestupok*, ktorá spočíva v uložení blokovej pokuty, respektíve v spracovaní oznámenia príslušnému orgánu s návrhom na prejednanie priestupku.
- *poriadkovú pokutu* môžu príslušníci služby poriadkovej polície uplatniť v prípadoch, keď títo vystupujú ako policajné orgány v zmysle trestného poriadku. Jej uložením sa konkrétna osoba v prípravnom konaní môže donútiť k uposlúchnutiu príkazu, respektíve k slušnému správaniu. Ide o výzvy a pokyny podľa trestného poriadku.

Priame formy donútenia predstavujú formy konania príslušníkov služby poriadkovej polície, ktoré umožňujú priamo konkrétnu osobu donútiť k plneniu určitej povinnosti alebo jej zabrániť v protiprávnom konaní (donútiť konkrétnu osobu k dodržiavaniu verejného poriadku v danom čase na danom mieste, zabrániť narušovaniu verejného poriadku a verejný poriadok obnoviť na požadovanú úroveň a pod.)¹²

Priame donútenie v činnosti služby poriadkovej polície má najčastejšie podobu:

- predvedenia osoby, zaistenia osoby, zaistenia vecí (v zmysle Zákona o PZ),
- zadržania a obmedzenia osobnej slobody (v zmysle Trestného Poriadku),
- použitia donucovacích prostriedkov (v zmysle Zákona o PZ),
- *služobného zákroku k zabezpečeniu požadovanej úrovne verejného poriadku (v zmysle Zákona o PZ),*
- služobného zákroku pri poskytovaní ochrany osobám povereným výkonom rozhodnutia príslušného orgánu (realizuje sa v podobe výkonu policajnej asistencie).

Prostriedky, ktoré policajný poriadkový orgán používa pri plnení úloh na úseku ochrany verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti a v boji s protiprávnou činnosťou sú prostriedky *právne a technické*.

Právne prostriedky delíme na prostriedky *správno-právne* a *trestno-procesné*. Pri správno-právnych prostriedkoch máme na mysli najmä jednotlivé oprávnenia k použitiu donucovacích prostriedkov v zmysle zákona o Policajnom zbore. Trestno-procesné majú charakter prostriedkov využívaných príslušníkmi služby poriadkovej polície vystupujúcich v postavení orgánov činných v trestnom konaní.

¹² CHOMA, P. Poriadková činnosť polície III diel, ISBN 80-88751-69-1, str. 70-73 ,str. celkovo 118

Technické prostriedky¹³ v oblasti realizácie donútenia rozumieme najmä *jednotlivé donucovacie prostriedky* umožňujúce dôslednú realizáciu právnych prostriedkov či foriem priameho donútenia vôbec¹⁴.

Samotná podstata policajno-bezpečnostnej činnosti umožňujúca príslušníkom policajného zboru pôsobiť represívne využitím prostriedkov donútenia či už v chápaní právnom alebo technickom sa nachádza v predmetných ustanoveniach Zákona o PZ č.171/93 Z.z. a to v § 8 kde zákon definuje, že pri vykonávaní služobnej činnosti je príslušník policajného zboru povinný dbať na česť vážnosť a dôstojnosť osoby i svoju vlastnú a nepripustiť, aby v súvislosti s touto jeho činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou. Pri vykonávaní služobnej činnosti je policajt povinný dodržiavať etický kódex policajta, ktorý vydá minister. Policajt je pri vykonávaní služobnej činnosti spojenej so zásahom do práv alebo slobôd osoby povinný túto osobu hneď, ako je to možné poučiť o jej právach, ktoré sú ustanovené v tomto zákone alebo inom všeobecne záväznom právnom predpise. Služobnou činnosťou sa v tomto prípade rozumie činnosť policajta spojená s plnením úloh podľa Zákona o policajnom zbore alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov. Možno teda konštatovať, že v tomto ustanovení sú vymedzené všeobecné povinnosti policajta pri vykonávaní služobnej činnosti. Policajt je predstaviteľom štátu, preto je povinný správať sa tomu primeraným spôsobom. Dbať na česť vážnosť a dôstojnosť osoby musí nielen v takom rozsahu, aby sa nedopustil trestného činu, prípadne priestupku ale tak, aby jej česť vážnosť a dôstojnosť nijakým spôsobom neutrpela. To však neznamená, že policajt nemôže vykonávať úkony a zákroky, ktoré mu zákon umožňuje vykonávať. Služobnú činnosť je povinný vykonávať takým spôsobom, aby tým neutrpela ani jeho česť, vážnosť a dôstojnosť. Vznik bezdôvodnej ujmy neznamená, že pri služobnej činnosti policajt nemôže spôsobiť žiadnu ujmu. Ak je to nevyhnutné, môže spôsobiť majetkovú škodu aj poškodenie zdravia, ak spôsobenie škody bolo nevyhnutné a v súlade so zákonom. Bezdôvodnou ujmou treba rozumieť ujmu, na vykonanie ktorej nebol zákonný ani iný dôvod. V tomto je vyjadrená zásada primeranosti vykonávania služobnej činnosti. Zasahovať do práv a slobôd osoby možno len vtedy, ak tým dosiahne účel sledovaný služobnou činnosťou. Súčasne sa ustanovuje povinnosť policajta pri služobnej činnosti dodržiavať etický kódex. Etický kódex policajta vymedzuje základné zásady správania

¹³ TALLO, A. a kol. Technické systémy a prostriedky polície, ISBN 80-8054-186-8, str.17, str. celkovo 382

¹⁴ CHOMA, P. Poriadková činnosť polície III diel, ISBN 80-88751-69-1, str. 69 ,str. celkovo 118

policajtov. Jeho znenie vychádza z odporúčaní Rady Európy, z rezolúcie rady Európy, ako aj z policajného kódexu schváleného UIISP/ medzinárodná policajná odborová organizácia /. Etickým kódexom policajta sa implementuje aj rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č.51/59 „ Akcia proti korupcii a medzinárodný kódex správania verejných činiteľov „Etický kódex nie je zákonom, ale jeho porušenie môže mať závažné dôsledky v kariérom postupe policajta. Podľa závažnosti porušenia etického kódexu policajtom môžu byť voči nemu prijaté disciplinárne opatrenia vrátane ukončenia služobného pomeru prepustením.

Povinnosť policajta poučiť osobu, do ktorej práv a slobôd zasahuje, o jej právach je prvoradou povinnosťou policajta a právom osoby, do ktorej práv a slobôd sa zasahuje. Tieto práva sú uvedené pri jednotlivých oprávneniach policajta, ktoré sú ustanovené v zákone o policajnom zbore alebo v iných všeobecne záväzných právnych predpisoch.

Presne definovanie – vymedzenie pojmu služobná činnosť v zákone je veľmi dôležité z hľadiska ochrany práv a oprávnených záujmov osôb, ako aj z hľadiska samotnej ochrany policajtov.

Rovnako potrebné je i striktné vymedzenie činnosti charakterizujúcej služobný zákrok, ktorý zákonodarca v paragrafe 9 zákona o PZ vymedzil a komentoval nasledovne.

Policajt v službe je povinný v medziach zákona vykonať služobný zákrok, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania

Policajt je aj v čase mimo služby povinný v medziach tohto zákona vykonať služobný zákrok ak je páchaný trestný čin alebo priestupok , ktorým je bezprostredne ohrozený život , zdravie alebo majetok.

Služobný zákrok je zákonom ustanovená a v jeho medziach vykonávaná činnosť policajta , pri ktorom sa bezprostredne zasahuje do základných práv a slobôd osoby.

Policajtom v službe sa pritom rozumie policajt, ktorý bol určený služobným orgánom (nadriadeným) plniť úlohy podľa zákona o Policajnom zbore. Vo všeobecnosti je policajt povinný vykonať služobný zákrok , ak sa pácha trestný čin alebo priestupok, ale aj vtedy, ak je dôvodné podozrenie z ich páchania.

Ak je policajt mimo služby, povinnosť vykonať služobný zákrok je zúžená na prípady, ak sa pácha trestný čin alebo priestupok (nie keď je dôvodné podozrenie z ich páchania) a páchaním trestného činu alebo priestupku je bezprostredne ohrozený život, zdravie alebo majetok.

Bezprostredné ohrozenie života, zdravia alebo majetku treba posudzovať podľa individuálnej situácie. Ohrozenie priamo ešte nenastalo, ale podľa prejavov páchatel'a a vzhľadom na miesto, čas, situáciu a iné okolnosti má vzápätí nastať¹⁵.

Predmetné ustanovenia tvoria obsahovú náplň jednotlivých zásad vymedzujúcich pôsobnosť policajného zboru (služby poriadkovej polície) pri realizácii služobnej činnosti či konkrétnych služobných zákrokov. Ide o základné zásady medzi ktoré zaradíme :

- **zásadu zákonnosti** - znamená, že každý služobný zárok musí byť vykonaný v medziach a spôsobom uvedeným v zákone Napríklad predvedenie za účelom zistenia totožnosti je možné len za podmienok ustanovených v § 18 ods.3 zákona o Policajnom zbore,

- **zásadu oficiality** - znamená povinnosť policajta zakročiť, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania (§9 zákona o Policajnom zbore),

- **zásadu oportunitý**– znamená, že je na uvážení policajta, či služobný zárok v konkrétnom prípade vykoná alebo od jeho vykonania upustí (§10 a §11 zákona o Policajnom zbore),

- **zásadu primeranosti** – znamená, že služobný zárok musí byť primeraný povahe a rozsahu narušenia verejného poriadku, aby osobám nevznikla bezdôvodná ujma (§ 8, §50 ods.4 a § 61 ods.4 zákona o policajnom zbore),

- **zásadu subsidiarity** – (podpornosti) znamená, že policajt je povinný zakročiť aj vtedy ak orgán, ktorý je nato primárne určený tak neurobí. V takýchto prípadoch policajt zakročuje buď na požiadanie alebo z vlastného rozhodnutia. Výsledok oznámi príslušnému orgánu (§ 74 a § 75 zákona o Policajnom zbore),

- **zásadu rýchlosti rozhodnosti a ráznosti** – znamená zvoliť taký postup pri služobnom zákroku , aby bol tento čo najrýchlejšie ukončený a aby sa narušenie verejného poriadku nerozšírilo do väčších rozmerov,

- **zásadu bdelosti a ostrážitosti** znamená, že policajt pri každom služobnom zákroku musí dbať na to aby sa sám nevystavil nebezpečenstvu útoku,

- **zásadu presvedčovania a výchovy** – spočíva v pozitívnom pôsobení na zúčastnené osoby pred počas alebo po ukončení samotného služobného zákroku,

- **informovanosti** – znamená, že policajt musí mať v každom štádiu vykonávania služobného zákroku dostatočné množstvo relevantných informácií, na základe ktorých sa dokáže rozhodnúť o vykonaní alebo nevykonaní služobného zákroku (zásada oportunitý)¹⁶

¹⁵ Zákon o Policajnom zbore č.171/1993 Z.z. s komentárom

¹⁶ Metodická a taktická príručka vykonávania služobných zákrokov príslušníkmi Policajného zboru v policajnej praxi

Ak by sme mali záverom komparovať akceptáciu preventívnej a represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti u verejnosti, celkom istotne možno konštatovať, že s pozitívnejšou odozvou by sme sa stretli pri metóde preventívnej. Je však potrebné zdôrazniť, že Policajný zbor musí, ak je to potrebné, v zmysle zákona na odstránenie vzniknutého protiprávneho stavu konať i spôsobom represívnym i napriek tomu, že sa jedná v prevažnej väčšine prípadov o konania u verejnosti nepopulárne i keď sa koná v jej prospech a v jej záujme. Spôsob, obsah, rozsah a forma použitého donútenia musí byť preto v absolútnom súlade so zákonnou úpravou a tým, čo široká verejnosť od Policajného zboru ako zástupcu štátu pri hájení ich záujmov očakáva (súladiť s verejnou mienkou). ***Nevhodným spôsobom realizované či dokonca nezákonné použitie donútenia najmä v jeho priamej podobe môže v konečnom dôsledku vzbudiť negatívne odozvy v očiach verejnosti, čo sa v konečnom dôsledku môže odzrkadliť na dôvere občanov v Policajný zbor¹⁷ a jeho postavení v spoločnosti.*** Oblasť realizácie priameho donútenia pri výkone služobných zákrokov preto spadá medzi najrizikovejšie spôsoby realizácie pôsobnosti policajných poriadkových orgánov. Vyžaduje si veľmi dôsledný prístup zo strany realizátora, ktorý musí dokázať objektívne zhodnotiť vzniknutú situáciu. Na základe ***správnej úvahy*** rozhodnúť o spôsobe, rozsahu a forme použitého donútenia tak, aby dodržal zásadu zákonnosti a primeranosti, pričom však nesmie opomenúť i fakt, že ráznosť a dôslednosť realizácie donútenia vytvára v konečnom dôsledku pozitívny či negatívny obraz o schopnostiach a spôsobilostiach príslušného realizátora dosiahnuť želaný stav pri výkone služobnej činnosti či služobného zákroku. Tento fakt je o to dôležitejší, že ***policajné poriadkové orgány vykonávajú takmer všetku svoju činnosť i pri výkone represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti v zmysle princípu verejnosti a transparentnosti, čo má za následok tú skutočnosť, že verejnosť má možnosť hodnotiť priebeh i výsledok ním realizovaných represívnych úkonov priamo pri ich realizácii a vytvoriť si tak úsudok o schopnostiach konajúceho policajta.***

Zastávame názor, že vývojové trendy v spoločnosti odôvodňujú vyvodenie záveru, že Policajný zbor ako orgán štátnej moci musí disponovať zákonnou možnosťou dostatočne rázne a účinne zakročiť a zjednať nápravu, ak sú porušované ľudské práva a slobody, ak je páchaná protiprávna činnosť, či ak je narušovaný verejný poriadok a to i napriek tomu, že pri tom dochádza k obmedzovaniu práv a slobôd osôb, ktoré sa takýchto konaní dopustili.

¹⁷ KURILOVSKÁ.L., ŠIŠULÁK.S. Kontrola kriminality policajtov - vyváženosť prevencie a represie . Právny obzor. Roč. 96, č. 6(2013), - s. 626.

2. Analýza empirickej roviny realizácie služobných zákrokov formou represívnej metódy policajnej verejno-poriadkovej činnosti

Služobné zákroky ako najdôležitejšie činnosti policajtov v aplikačnej praxi, z pohľadu empirickej roviny skúmania, nám odhaľujú niekoľko podstatných faktorov, ktoré bezprostredne vplývajú z dlhodobého hľadiska na efektívnosť a kvalitu ich realizácie, a to najmä pri použití donucovacích prostriedkov. V praxi preto môžeme identifikovať hlavne vplyv **technických, taktických a psychologických faktorov**.

Tieto faktory sa javia ako determinujúce už samotným charakterom služobného zákroku, kedy hlavne pri použití donucovacích prostriedkov dochádza k maximálnemu fyzickému zaťaženiu organizmu a navyiac sa pri jeho realizácii kumulujú aj faktory vyvolávajúce únavu a psychický stres.

Skúsenosti z aplikačnej praxe nám poskytujú ucelený obraz o tom, akú úroveň rozvoja faktorových schopností, návykov a zručností by mal mať policajt, hlavne vo vzťahu ku kvalitnému a efektívnemu uplatňovaniu prvkov a činností, ktoré sú limitujúce pri použití donucovacích prostriedkov.

Zvládnutie určitej potrebnej úrovne uvedených donucovacích prostriedkov nám zabezpečuje policajný výcvik, ktorého cieľom je dosiahnuť v procese motorického učenia, rozvoj technických, taktických a psychologických schopností návykov a zručností, a tiež aby pozitívne ovplyvnil vykonávanie uvedených najdôležitejších policajných činností na relatívne vysokej úrovni. Policajný výcvik pritom zohľadňuje schopnosti policajtov ako vrodené predpoklady k vykonávaniu takejto činnosti, ktorých úroveň je posudzovaná pri výbere do PZ, zručnosti ako učením získané predpoklady k správne vykonávaniu takýchto činností, ktoré zabezpečuje samotný výcvik a v poslednom rade skúsenosti nadobudnuté praxou.

Nie je možné tiež opomenúť fakt, že použitie donucovacích prostriedkov v rámci služobného zákroku je v mnohých prípadoch hodnotené ako kvalifikovaná, žiadúca športovo profesionálna technická, taktická a psychologická zručnosť policajta, vykonávaná bez výrazných prejavov agresivity.

Samotný výcvik policajtov je rozdelený do niekoľkých príprav. Rozvoj technických prvkov a činností využívaných v rámci donucovacích prostriedkov sa realizuje v rámci sebaobrany, taktických prvkov a činností v rámci špecifických taktických cvičení a rozvoj psychologických faktorov je súčasťou obidvoch príprav t. j. pohybovo - mentálnych učení.

Tieto sa uskutočňujú pomocou niekoľkých mechanizmov, alebo aj fáz¹⁸ ako je **oboznamovanie sa s pohybovou činnosťou v celku**, kde predpokladom efektívneho učenia je vytvorenie správnej predstavy o technickom, taktickom alebo psychologickom prvku alebo činnosti, alebo nacvičovanej štruktúre vo vedomí policajtov. Čím je teda predstava presnejšia, konkrétnejšia a komplexnejšia, tým rýchlejšie proces učenia prebieha. Túto predstavu môže policajt získať na základe slovných a názorných informácií.

Ďalšou fázou je **nacvičovanie uvedených činností**, ktorej úlohou je utvoriť predstavu o cvičení a zvládnuť činnosť v celku.

Poslednou fázou takéhoto učenia je **zdokonaľovanie a upevňovanie** uvedených faktorových zručností. V tejto fáze sa zdokonaľujú a upevňujú uvedené zručnosti a zvyšuje sa výkonnosť pri maximálnom zaťažení organizmu, cvičením na výkon.

Frekvencia použitia donucovacích prostriedkov, ktorú nám určujú niekoľkoročné štatistiky¹⁹ ukazuje na najviac v praxi využívané donucovacie prostriedky, a to **použitie hmatov a chvatov sebaobrany v kombinácii s použitím pút, potom použitie úderov a kopov sebaobrany v kombinácii s použitím hmatov a chvatov sebaobrany a pút**.

Uvedené donucovacie prostriedky sú v praktickom výcviku policajtov zaradené v rámci sebaobrany, ktorú považujeme za úpolovú disciplínu, ktorá má viac charakter konfliktných (bojových) činností, pri ktorých môže ísť o život zúčastnených a rieši konfliktné situácie v prospech napadnutého využitím sebaobranných telesných cvičení. Úspešnosť sebaobrany vychádza z uplatnenia komplexu vedomostí a zručností obsiahnutých vo veľmi malom časovom úseku, a to s dodržaním zásad účinného objektívne správneho konania pre konkrétnu konfliktnú situáciu. Základnou zásadou je dosiahnuť maximálnu efektívnosť zákroku, t. j. dosiahnuť požadovaný výsledok s vynaložením minimálnej energie pri využití všetkých podmienok útočnej akcie (sily a hmotnosti útočníka, zotrvačnosti jeho pohybu a pod.). Policajt teda pri obrannej činnosti využíva nielen vlastnú silu a hmotnosť, ale aj silu a hmotnosť útočníka. V podmienkach polície sa stala účelovou bojovou disciplínou a prostriedkom na ochranu života a zdravia občanov.

Obsahom policajnej sebaobrany sú prvky a činnosti vybrané z rôznych úpolových športov a bojových umení, ktoré sa vo výcviku prispôbili policajnej praxi tak, aby svojou elementárnou jednoduchosťou a relatívne krátkou dobou nácviku splnili podmienky pre

¹⁸PEŤOVSKÝ, M.: Metodika vyučovania sebaobrany na A PZ v Bratislave. Bratislava, 1998. 117 s. ISBN 80-8054-064-0.

¹⁹ *Predmetné štatistiky definujú obsah a rozsah represívnej pôsobnosti výkonných zložiek realizujúcich policajno bezpečnostnú činnosť pri eliminácii policajne relevantných udalostí spadajúcich do pôsobnosti Policajného zboru ako celku.*

efektívne zvládnutie vybraných hmatov, chvatov, úderov a kopov policajtní ako kvalitných donucovacích prostriedkov. To znamená aby policajt nadobudol takú úroveň schopností, návykov a zručností všetkých uvedených faktorov, ktorými bude schopný dostatočne reagovať nacvičenými pohybmi a odpovedať na vopred známe, ale neočakávané sa objavujúce činnosti útočníka (napr. reagovať v zlomku sekundy údermi kopmi na pohybujúceho sa útočníka), tieto zaraďujeme do počiatočného nácviku a potom v rámci zdokonaľovania reagovať činnosťami na činnosti útočníka, pričom úspech spravidla závisí od rýchlosti a zložitosti výberovej reakcie. V podmienkach takéhoto stretu sú nároky na zložitú reakciu veľmi veľké, pretože činnosti prebiehajú rýchlo a často s citelnými následkami.

Z technického hľadiska nás budú zaujímať predovšetkým spomenuté najfrekvencovanejšie donucovacie prostriedky ako sú *hmat, ktorý môžeme definovať ako technický prvok, ktorého cieľom je účelovo pôsobiť bolesť, alebo si pripraviť výhodnú situáciu pre ďalšie stupňované donucovanie efektívnym úchopom, bolestivým uchopením, alebo tlakom na niektorú citlivú časť ľudského tela*²⁰.

Potom *chmat, ktorý tiež definujeme ako technický prvok prebratý z niektorej úpolovej disciplíny (bojového umenia), ktorého cieľom je dostať súpera do polohy, v ktorej obyčajne prehráva i v dôsledku šoku z prekvapenia či ľahších zranení, resp. veľmi sa znevýhodňuje pozícia pre jeho prípadný protiútok zablokovaním, resp. znehybnením, spravidla v polohe v stoji, v kľaku, alebo na zemi kombináciami hmatov a chmatov, teda znehybnenie blokovaním a spôsobením bolesti súčasne*.

Poslednou skupinou donucovacích prostriedkov z oblasti sebaobrany sú *úder a kopy*. Definujeme ich ako *chmaty s veľkou kinetickou energiou, teda časovo veľmi krátke pôsobenie tvrdými úderovými plochami tela na najzraniteľnejšie časti tela útočníka*. Z hľadiska taktiky služobných zákrokov sú úder a kop najrýchlejšími zásahmi do fyzickej a následne i psychickej integrity útočníka, ktorých cieľom je narušiť stabilitu páchatel'a, spôsobiť bolesť, ochromiť, prípadne zastaviť jeho útok a tak ho celkove pacifikovať a dostať do situácie, kedy už nie je schopný ďalšieho protiútok. Po účinku úderov a kopov je možné použiť *páky, ktoré definujeme ako techniky, ktoré navedením pohyblivých, kĺbmi spojených časti ľudského tela do neprirodzenej vzájomnej polohy až za hranicu normálneho, individuálneho rozsahu pohyblivosti v danom kĺbe spôsobujú bolesť, blokujú útočníka v*

²⁰PEŤOVSKÝ, M.: Vplyv špeciálneho cvičebného programu na zmeny pohybovej výkonnosti u študentov Akadémie Policajného zboru v Bratislave v sebaobrane a služobných zákrokoch. Dizertačná práca, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2001, s.45-47

*polohe nevýhodnej pre neho, eventuálne stupňujú bolestivé vnemy za prah únosnosti*²¹. Pri väčšej intenzite páčenia môže dôjsť k zraneniu v príslušnom kĺbovom spojení pohybových článkov. Páky pri policajných činnostiach môžeme využiť na transport útočníka, jeho blokovanie pákou, či pri použití pút a vykonaní bezpečnostnej prehliadky s využitím oprávnenia na odňatie zbrane a doviest' tak služobný zákrok do úspešného konca.

Súčasťou každého takéhoto typu činností je **technický postoj a bezpečnostná vzdialenosť** policajta vo vzťahu k osobe proti ktorej zakročuje. Postoj by mal byť vždy prirodzený, ktorého súčasťou je pevná základňa, ktorá zabezpečuje stabilitu a rovnováhu tela pri vykonávaní všetkých činností či už bežného charakteru alebo účinných obranných alebo útočných techník. Jediný definitívny postoj pre rôzne situácie neexistuje a jeho zmeny sú závislé na okolnostiach. Zvolený postoj však musí umožňovať voľný pohyb vo všetkých smeroch pri zaujatí akejkoľvek pozície. Skutočný postoj v reálnej situácii je veľmi individuálnou záležitosťou.

Ak zoberieme do úvahy skutočnosť, že vždy útočník je tým, ktorý je v konfliktnnej situácii o „krok vpredu“ a vyberá si miesto, čas aj spôsob napadnutia, potom pri každom služobnom kontakte policajta s akoukoľvek osobou musí tento dodržiavať bezpečnostnú vzdialenosť. Táto vzdialenosť je približne za normálnych okolností 120 cm.

Vedomosti z anatómie ľudského tela a predovšetkým poznanie **citlivých a ľahko zraniteľných miest** tvoria základný predpoklad pre použitie čo najúčinnjších techník hmatov, chvatov, úderov a kopov sebaobrany pri efektívnej realizácii služobných zákrokov s použitím donucovacích prostriedkov v aplikačnej praxi.

Na základe týchto vedomostí dokážeme spôsobiť útočníkovi taký stupeň bolesti, ktorú podľa prvého stupňa jej intenzity môžeme prekonať vôľou a dokážeme konať tak, akoby táto bolesť vôbec neexistovala. Pri tejto intenzite bolesti musíme dokázať svoje vedomie sústrediť na to, aby naša sebaobranná reakcia plynule pokračovala, ale zároveň potláčame bolesť. Pri takejto intenzite bolesti sa môžu čiastočne predĺžiť reakčné časy vnímanej situácie. Intenzitu bolesti v druhej skupine dokážeme prekonať len s veľkým vôľovým úsilím a aj to len na veľmi krátky čas. Naše vedomé úsilie sa pri tejto intenzite bolesti rozdelí na snahu pokračovať v akcii a snahu zbaviť sa bolesti. Reakčné časy sa začínajú podstatne predlžovať a je narušená koordinácia pohybov. Pri treťom stupni pocit bolesti dosiahol takú intenzitu, že ho nedokážeme vôľou premôcť. Snažíme sa vedome aj podvedome tohoto pocitu zbaviť. Môže

²¹ WOLF. H. Sebaobrana s použitím džuda, Bratislava Šport 1983,206 s. 29-31

dôjsť k úplnej urignácii a negatívnym prejavom (napr.: krčom, stavom bezvedomia, zvíjaniu sa a pod).

Vnímanie pocitu bolesti a jej intenzity je individuálna záležitosť každého človeka. Rôzne psychické stavy človeka môžu tento pocit tlmiť alebo ešte vystupňovať, (napr.: stavy zlosti, zúrivosti, nenávisť, fanatického správania) alebo ho môžu ešte citlivejšie vnímať (napr.: pocit zimy, v afekte, pocit skl'účenosti).

Pocit intenzívnej bolesti môžeme vyvolať tlakom, úderom, kopom, hodom (podrazením alebo strhnutím útočníka), pákou alebo rôznymi druhmi zbraní a donucovacích prostriedkov.

Na ľudskom tele existuje niekoľko sto citlivých a ľahko zraniteľných miest, na ktorých môžeme spôsobiť bolesť s intenzitou všetkých troch stupňov. Pre policajnú prax sú dôležité a podstatné len stupne 2. a 3.

Útok tlakom po hmate môžeme uskutočniť niektorou časťou vlastného tela (najčastejšie prstami, kĺbmi, predlaktím), alebo nejakým predmetom. Na bod citlivého miesta môžeme tlačiť jednosmerne alebo z dvoch strán (štípanie, hryznutie, stisnutie, alebo inverznou akciou za uši a vlasy). Tlaky na miesta ľudského tela rozlišujeme na tie, pri ktorých nehrozí vážnejšie poranenie protivníka. Veľkú bolesť spôsobuje tlak na kosti, ktoré sú na povrchu tela, najmä ak tento tlak vykonávame nejakým predmetom, (napr. palicou) ktorým tlačíme na holennú kosť, predlaktie, hlavu atď. Je opäť veľa ľudí, ktorí na takéto tlak nereagujú.

Veľmi spoľahlivý je tlak hranou ruky alebo nejakým predmetom, tesne pod nosom. Jeho účinok sa dá zvýšiť vytláčením dlane alebo predmetu, vľavo alebo vpravo. Veľmi bolestivý je tlak na uvoľnený sval. V tomto prípade je veľmi dôležité presné nasmerovanie a umiestnenie tlaku. Väčšinou dokážeme pomerne ľahko stlačiť len trapézový sval na krku.

Výnimku tvoria štípanie a hryznutie. Tieto metódy sú veľmi účinné, jednoduché a univerzálne, ale zároveň nie veľmi estetické. Veľmi účinný spôsob je ťahanie za vlasy a uši.

Tiež existuje veľa ľudí, ktorým tieto metódy nespôsobujú účinnú bolesť a preto by sme ich nemali podceňovať. Potom rozlišujeme tlaky na miesta ľudského tela, ktorých účinok je odstupňovaný, v závislosti na dĺžke a sile tlaku.

Účinok takéhoto tlaku je závislý na psychickej a fyzickej odolnosti protivníka. Do tejto kategórie citlivých a ľahko zraniteľných miest patria oči, miesta na krku, alebo v jeho bezprostrednej blízkosti (nadkľúčková a podkľúčková jamka, krčné dráhy nervov, krčné tepny, hrtan a pod.). Už malý tlak na tieto miesta vyvoláva silnú pohybovú reakciu útočníka. Ak dlhšie alebo silnejšie tlačíme na takéto miesto môžeme spôsobiť vážne poranenie očí,

stratu vedomia i smrť. Ak používame tlaky na takéto miesta je potrebné, aby sme boli veľmi opatrní.

Skúsenosti s používaním takýchto metód môžeme nadobudnúť na sebe (dávkovanie tlaku), alebo s partnerom. Okrem tu popísaných tlakov a citlivých miest existuje celý rad ďalších. Na ich vyhľadávanie potrebujeme dosť dlhý čas (5 až 15 sekúnd) a preto sú pre účinnú policajnú sebaobranu málo využiteľné.

Hmat, chvat, úder, hod, kop, páka, premiestnenia od útočníka, k útočníkovi a pod., je to vlastne priestorová zmena polohy, časti jeho tela uskutočňovaná v čase²². Pod pohybom v konfliktných situáciách, teda rozumieme mechanické premiestňovanie útočníka alebo brániaceho sa, alebo ich častí tela. Zabezpečuje ho systém pohybového aparátu tela, ktorý vytvára reťaz pohybovo spojených článkov, na ktoré pôsobí svalová sila a vonkajšie sily.

Považujeme ho za pohyb aktívny, je výsledkom činnosti nielen oporného a nervovo svalového systému, ale tiež ďalších orgánov tela. Prebiehajú tu biochemické, fyziologické a psychické procesy. Tento pohyb aj keď je vnímaný ako mechanický jav, je odrazom činnosti celého radu orgánov a prejavujú sa v ňom uvedené procesy. Znamená to, že všetky pohyby sú reflexnej povahy. Každý pohybový dej má svoj reflexný oblúk, viac alebo menej zložitý a odohráva sa na úrovni centrálného nervového systému (CNS). Tiež to znamená, že každý pohyb je pohybom úmyselným a cieľavedomým. Mozog ešte pred začatím pohybov zakóduje model pohybového deja. Ako orgán odrážajúci vonkajší svet, odráža aj pohybovú činnosť a porovnávaním so zakódovaným modelom dáva signály ku korekcii pohybov.

Útočné a obranné pohyby sú acyklické, jednorazové, majú charakter konfliktných stretov, v ktorých útočník alebo brániaci sa pôsobi proti druhému s cieľom zasiahnuť určité miesto na jeho tele, alebo narušiť jeho stabilitu. Obyčajne tu vznikajú otáčacie momenty pôsobiace proti momentu stability.

Rozoznávame ***fázu prípravných pohybov*** ako náprah, prípadne ďalšie pohyby v opačnom smere ako smer pohybov v nasledujúcej fáze. V prípravnej fáze sa sleduje natiahnutie svalov, ktoré budú vykonávať vlastný úder, prípadne zaujatie miesta, z ktorého sa bude dať uskutočniť úder najlepšie. Náprah sa uskutočňuje v závislosti od sily, ktorou mienime úder uskutočniť. Pri úderoch i kopoch sa snažíme vykonať maximálny náprah, ktorý umožňuje pôsobiť svalovou silou na udierajúci článok po čo najväčšej dráhe, uviesť ho do väčšej rýchlosti a tým zvýšiť účinok nárazu i priebojnosť.

²²PEŤOVSKÝ, M.: Metodika vyučovania sebaobrany na A PZ v Bratislave. Bratislava, 1998. s. 61-68

Zväčšovanie náprahu je spojené so zaujímaním polohy tzv. praku, resp. luku, pre ktoré sú charakteristické údery a kopy s oporou, kde sú nohy spojené s podložkou.

Rozhodujúcou fázou pohybov pri úderoch a kopoch je **uzlová fáza**. V nej sa sčítajú všetky vonkajšie a vnútorné sily. Riešime v nej dve úlohy, a to narastanie rýchlosti na optimálnu, prípadne maximálnu hodnotu a výber smeru úderu či kopu. Rýchlosť pohybov pri údere, kope, úchope, blokovaní a pod., je potrebné zladit' s presnosťou. Samozrejme to súvisí i s technickou vyspelosťou.

Tretia fáza sa uskutočňuje **zotrvačnosťou pohybov** pri údere, kope. Do činnosti sa zapájajú antagonistické svalové skupiny, ktoré pohyby po údere tlmia. V činnostiach konfliktných stretov musíme túto fázu uskutočniť veľmi rýchlo, aby bol brániaci sa alebo útočník okamžite pripravený na ďalšiu činnosť.

Hmotu tela alebo jeho častí nahradzujeme jedným hmotným bodom, nazývaným ťažisko. **Ťažisko tela**²³ predstavuje teda hmotný bod, v ktorom akoby bola sústredená celá hmota jeho tela. Preto ho nazývame aj centrom hmoty. Od tohto bodu je hmota tela rovnomerne rozložená na všetky strany, takže momenty všetkých ťahových síl hmoty sú vo vzťahu k tomuto bodu rovnako veľké, preto ho nazývame aj centrom zotrvačnosti. Ťažisko tela predstavuje tiež pôsobisko sily tiaže, ktorá je výslednicou všetkých pôsobiacich ťahových síl jednotlivých hmotných častí tela.

Zvislú priamku prechádzajúcu ťažiskom tela nazývame ťažnicou. Poloha ťažiska tela závisí od rôznych faktorov, predovšetkým od hmotnosti tela, jeho tvaru a od pomeru hmotnosti k dĺžke jednotlivých častí tela.

Ťažisko tela nie je bod stály, jeho poloha sa neustále mení, a to podľa toho, akú polohu zaujímajú jednotlivé časti tela. Taktiež každým tepom srdca a pohybmi vnútornosťou sa jeho poloha mení. Najväčšie zmeny polohy ťažiska však nastávajú v dôsledku zmeny polohy niektorej časti tela. Táto zmena nastáva v smere, v ktorom bol vykonaný pohyb.

Podľa stálosti polohy útočníka alebo brániaceho sa rozoznávame tieto druhy rovnovážnych polôh:

- 1) **poloha voľná - indiferentná**
- 2) **poloha stála - stabilná**
- 3) **poloha vratká - labilná**

²³PEŤOVSKÝ, M.: Metodika vyučovania sebaobrany na A PZ v Bratislave. Bratislava, 1998. s. 66-67

1) **Poloha voľná indiferentná** - pri tejto polohe ťažisko tela cvičenca zotrúva aj po jeho vychýlení v rovnakej výške a jeho ťažnica prechádza stále miestom plochy opory. Je to ideálna východisková pozícia pri pohyboch v sebaobrane.

2) **Stabilná poloha** - je taká poloha, pri ktorej útočník alebo brániaci sa po vychýlení z rovnovážnej polohy vráti späť do svojej pôvodnej polohy. Ťažisko tela sa nachádza nízko nad podložkou a tým zvyšuje stupeň stálosti rovnováhy, no zároveň obmedzuje schopnosť pohybu.

3) **Labilná rovnováha** - je charakterizovaná množstvom práce vynaloženej na to, aby zvrátila útočníka alebo brániaceho sa do novej rovnovážnej polohy. K vratkej polohe dochádza vtedy, keď zvislá ťažnica tela cvičenca prekročí hranicu opornej plochy. Po jej prekročení zaujíma novú rovnovážnu polohu, ktorá je stabilnejšia. Tento postoj by bol daný vtedy, keby si útočník alebo brániaci sa zvolil veľmi úzky obranný postoj.

Ťažisko tela mení svoju polohu vplyvom vnútorných a vonkajších síl. Bez vonkajších síl by človek nemohol zmeniť svoj pohybový stav, bez vnútorných síl by nemohol túto zmenu riadiť.

Ak je útočník alebo brániaci sa vo fáze letu (keď sa neopiera o zem, podložku), polohová zmena ťažiska tela nenastáva ani vtedy, keď zmení polohu časti tela. Ťažisko tela opisuje vo fáze letu dráhu, ktorá je daná odrazom a už sa nemení. Polohu jednotlivých častí tela však môžeme meniť a otáčať ich okolo ťažiska. Ťažisko tela tu považujeme za pevný bod, okolo ktorého sa hmota tela môže otočiť. Vo fáze letu nemajú teda pohyby jednotlivých častí tela vplyv na dráhu letu ťažiska. V sebaobrane sa to týka hlavne akrobatických prvkov, napr. kopov vo výskoku, kde pre letovú krivku je rozhodujúci posledný impulz z pevnej podložky (zeme).

Ľudským telom prechádza niekoľko pomyselných osí, tieto prechádzajú aj jednotlivými kĺbmi. Okolo týchto osí otáča človek svoju hmotnosť. Čím je kĺb viac pohyblivý, resp. čím viac a vo väčšom rozsahu pohybových osí spolupôsobí, o to všestrannejšie môžeme vykonať určitý pohyb.

Najdôležitejším princípom aj pri týchto technikách je pohybovať ťažiskom tela v určitej výške vo vzťahu k podložke (zemi) vo všetkých smeroch pri ideálnom postoji (napr. pri útočnom, alebo obrannom). Ťažisko tela sa pohybuje v rovnakej vodorovnej úrovni vo vzťahu k podložke. Vertikálna, alebo diagonálna zmena pohybovej roviny vlastného ťažiska smerom dolu alebo nahor, sa udeje až vtedy, keď rovnováha súpera dosiahne v jednom z ôsmich smerov pohybu určitú labilitu. Ukončením takéhoto riadenia pohybu môže byť hod, alebo páka. Pri páke, alebo hode dochádza často k využitiu tzv. **kruhových síl**.

Kruhové sily sa v rotačnej forme prejavujú centrifugálnym alebo centripetálnym princípom. Pri centrifugálnom princípe pôsobí v rotačnej forme odstredivá sila a pri centripetálnom, dostredivá sila.

Pri odstredivom pohybe v sebaobrane opisuje ťažisko tela špirálový pohyb smerom von a pri dostredivom pohybe smerom do vnútra. Ak sa obranca pohybuje pri vykonávaní určitej techniky centripetálne, rotuje útočník centrifugálne. Obidve sily vznikajú a zanikajú súčasne. Pri zmene pohybov obrancu na centrifugálne, sa mení pohyb útočníka automaticky na centripetálny. Tieto sily môžu pôsobiť vo všetkých úrovniach pohybu a to horizontálne, vertikálne aj diagonálne.

Pri technikách hodov je výhodné ak sa v momente útoku vlastné ťažisko nachádza pod ťažiskom útočníka. Ak sa ťažisko vychýli a je narušená rovnováha, je ďalší smer pohybu určený cestou najmenšieho odporu (vpred, naspäť alebo do strán).

V prípade, že ťažisko nemožno vychýliť, naruší sa rovnováha útočníka pôsobením na končatiny (hlava, ramená, nohy) napr. ťahanie za ruku, zablokovanie hlavy, ramena atď. 2/

Techniky v sebaobrane môžeme všeobecne rozdeliť na tie, ktoré čerpajú silu z pohybu ťažiska v smere techniky a tie, ktoré majú silu z rotačného pohybu. Rýchlosť pohybu ťažiska závisí od sily a výbušnosti svalstva nôh a prirodzene aj od hmotnosti tela. Väčšina úderových techník v sebaobrane čerpá najväčšiu časť svojej sily z rotačného pohybu bokov. Tento rotačný pohyb je vykonávaný pomocou svalstva nôh a sedacích svalov. Je žiadúce, aby boky dokončovali rotačný pohyb súčasne s dopadom úderov, pretože ak sa samotný úder oneskorí za rotáciou bokov, stráca vysoké percento prieražnej sily, ktorá je akumulovaná práve v tejto rotácii.

Niektoré techniky v sebaobrane možno účinne vykonávať aj jednoduchou rotáciou bez počiatočného „zahňania sa,, (náprahu), tieto techniky nie sú nikdy také výbušné a silné, ale spĺňajú požiadavky účinnosti šokových techník.

Takouto technikou môže byť napríklad švihnutie biča (uraken - uči), tento sek má široké uplatnenie v sebaobrane pre jeho veľkú rýchlosť a tiež aj preto, že ho možno ľahko kontrolovať.

Ďalším faktorom, ktorý bezprostredne vplyva na kvalitu a efektívnosť služobného zákroku s využitím donucovacích prostriedkov je **taktika**.

Predpokladom taktického konania policajta v jeho činnosti je kvalitná technická a psychická pripravenosť. Dôležitú úlohu zohrávajú aj koordinačné schopnosti ako sú orientácia v čase a priestore, anticipácia priebehu situácie t. j. schopnosť človeka predvídať ďalší vývoj situácie, ešte skôr ako sa reálne uskutočnila, alebo skôr, ako bola vnímaná, potom činnosti

páchateľa alebo skupiny páchatel'ov, operatívne taktické myslenie a policajné skúsenosti. Taktické konanie sa potom využíva v komplexnej a integrovanej podobe.

Taktika v policajnej sebaobrane je veľmi zložitá a pestrá, ide tu o skutočnosti, kedy dochádza k zjavne premenlivým konfliktným situáciám. Špecifickou črtou sa javí hlavne skutočnosť, že často pri vzniknutých situáciách dochádza k priamemu telesnému kontaktu s útočníkom. Policajt tak musí reagovať v zlomku sekundy na variabilitu činností útočníka. Táto schopnosť predpokladá anticipáciu vývoja situácie, a operatívne taktické myslenie.

„Pod pojmom taktika služobného zásahu a zákroku budeme teda rozumieť výber a na základe vedeckých doporučení alebo metodík v medziach zákona premyslený a cieľavedomý spôsob postupu na mieste protispoločenskej udalosti, ktorého cieľom a obsahom je dosiahnutie zachovania verejného poriadku, zabrániť alebo prekaziť konanie v rozpore so zákonom, a tým vytvoriť podmienky pre obnovu verejného poriadku alebo zmierniť možnosť hroziaceho následku²⁴.“

Taktické konanie jednotlivca policajta v príprave pre vedenie boja zblízka je súvislý a na seba nadväzujúci sled procesov a činností, ktoré uskutočňuje policajt sám. Je možné ho rozčleniť na tri fázy:

1) Vnímanie a analýza situácie (senzorická časť), kde v tejto fáze prebiehajú procesy zmyslového vnímania situácie a predbežnej logickej analýzy, t. j. účelového zhodnotenia podstatných a rozhodujúcich činiteľov danej situácie. Výsledkom je poznanie a pochopenie formálnych stránok situácie, jej obsahu ako aj určenie typu situácie. Predpokladom je stupeň uvedomelého vnímania, pozornosť, kvalita získaných informácií sledovaného javu a anticipácia (predvídavosť) ďalšieho vývoja situácie,

2) Zmyslové riešenie úloh, ktoré vyplýva z danej situácie. V tejto fáze prebiehajú procesy výberu optimálneho riešenia na základe konfrontácie danej situácie so špeciálnymi vedomosťami, skúsenosťami a možnosťami riešenia. Výsledkom je predstava o optimálnom riešení a rozhodnutie sa pre konkrétny a adekvátny spôsob vyriešenia situácie (napr. ústup, protiútok, použitie najvýhodnejšieho technického prvku a pod.). Predpokladom tu je poznanie taktických zásad riešenia určitej situácie (sledovanie a odhalenie zámerov protivníka a utajenie smeru a spôsobu vlastného správania sa) a vlastných skúseností.

Výsledkom činností týchto dvoch fáz je rozhodnutie sa pre určitý typ, model taktického konania.

²⁴NÁCHODSKÝ, Z. Taktika policajní akce, Praha ARMEX 1993, celkovo s.76-79

3) *Pohybová realizácia vybraného riešenia*(motorická časť) jej výsledkom je uskutočnenie danej činnosti najčastejšie kombináciou pohybov a je logickým dôsledkom predchádzajúcich fáz. Závisí od kvality zvládnutých zručností, časových a priestorových možností, momentálnej situácie, psychického stavu policajta ako aj profesionálnych policajných skúseností.

Celý tento komplex uzatvára spätná väzba, ktorá sa prejavuje vo forme komplexnej informácie a výsledku danej činnosti, t. j. úspechu alebo neúspechu riešenia danej situácie.

Cieľom taktického konania je teda odvrátiť alebo aspoň eliminovať nebezpečenstvo.

Rozhodujúcim faktorom v akejkol'vek služobnej činnosti je policajt. Platí to aj pre riešenie situácií, kde policajt vykonáva služobný zákrok. Pri konfliktných situáciách, v podmienkach stretu je veľmi dôležitá počiatková reakcia zakročujúceho policajta. Platí to hlavne pri vykonávaní služobných zákrokov, kde ak príde k útoku na policajta, pri dodržaní zákonných ustanovení ako je zodpovedajúca výzva k upusteniu od protiprávneho konania je nevyhnutné z pohľadu zasahujúceho policajta, tak ako sme uviedli vyššie, dodržiavať bezpečnú vzdialenosť. Táto podmienka je základným predpokladom akejkol'vek počiatkovej reakcie, či už útočnej alebo obrannej. Pri dodržaní tejto podmienky dokáže policajt včas identifikovať útočný podnet a vhodným prostriedkom ho odvrátiť.

Z hľadiska taktiky je veľmi dôležité pre policajta včasné rozpoznanie nebezpečenstva, ktoré hrozí. Ide vlastne o identifikáciu konfliktnej situácie. Preto každý policajt, ktorý je napadnutý alebo lepšie povedané hrozí, že bude napadnutý by mal poznať niektoré okolnosti neverbálnej komunikácie.

Každý človek v určitom prostredí a čase vysielajú stále neverbálne signály. Ešte skôr, ako tento človek začne s niekým komunikovať a uvedomí si prítomnosť toho druhého, vysielajú do svojho okolia signály, ktoré ho charakterizujú, jeho postoje k vzniknutej situácii, myšlienkové pochody a pod. Hovoríme o *reči ľudského tela*²⁵.

V konfliktných situáciách je dôležitý očný kontakt, kedy pozeranie do očí je pre druhého človeka zvyčajne signálom výzvy.

Takýmto signálom môže byť aj postoj človeka, ktorí má uvoľnené držanie tela a povrchný pohľad, ruky má opreté o vrecká. V skutočnosti táto situácia nám môže napovedať, že ide o „rýchleho strelca“, ktorý je pripravený na útok. Ak však niekto, s kým chceme

²⁵PEŤOVSKÝ, M.: Vplyv špeciálneho cvičebného programu na zmeny pohybovej výkonnosti u študentov Akadémie Policajného zboru v Bratislave v sebaobrane a služobných zárokoch. Dizertačná práca, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2001. s.23-26

komunikovať alebo vedieme komunikáciu, má ruky opreté o boky, takéto gesto môže znamenať signál jeho útoku.

Pri posunkoch a gestách rúk je najväčší význam pripisovaný palcu. Cez palec sa prejavuje sila osobnosti, charakter, rozvážnosť a sebaistota. Natiahnutý palec je tiež znakom agresivity. Vytretým ukazovák pri rozhovore symbolizuje bič, úder bičom, čo môže tiež znamenať výzvu, agresivitu, útok.

Komunikácia s otvorenými dlaňami pozitívne ovplyvňuje medziľudské vzťahy a vytvára dobrú atmosféru. Typy ľudí, ktorí používajú gesta otvorenej ruky (dlane) si ľahšie a rýchlejšie získajú dôveru iných. Uvedenú skutočnosť je veľmi výhodné použiť k dosiahnutiu cieľa bez použitia napr. donucovacích prostriedkov pri ukludnení situácie, aby sa ďalej nevyhrocovala.

Z pohľadu konfliktnej situácie je podstatný priestor alebo miesto, kde sa všetky skutočnosti nejakej udalosti odohrávajú. Miesto alebo priestor má svoju charakteristiku a z hľadiska „dištančných pásiem“, tu môžeme identifikovať tri pásma ako životné priestory nášho psyché. Prvé, intímne je pásmo v tesnej blízkosti, kedy prostriedkami komunikácie sú zmysly ako čuch a hmat. Druhé pásmo, osobný odstup, jeho dĺžka je ako sme uviedli vyššie približne 120 centimetrov. Je to odstup, ktorý udržujeme od svojich známych. Tretie pásmo, spoločenský odstup začína od cca 360 centimetrov po nekonečno. Toto pásmo je možné nazvať aj únikovým pásmom. Významom týchto charakteristík pásiem je, že zvyčajne si od cudzích ľudí zachováme čo najväčší odstup. Bezdôvodné porušenie tohto odstupu vnímame ako obťažovanie, čo nám nie je po vôli, necítíme sa dobre. Najčastejšou chybou pri rozbere reči ľudského tela je opierať sa o izolované gestá. Reč ľudského tela má svoju vlastnú gramatiku a interpunkciu. Každé gesto má hodnotu slova. Slovo vytrhnuté z kontextu dostáva rozličné významy. Len ucelený súbor gest vypovedá pravdu o tom, čo sa skrýva za slovami. K úplnej pravde patrí teda aj súborná choreografia gest. Ak má byť celkový obraz „zladený“, musí byť držanie nôh v súlade s držaním tela.“

Efektívne zvládnutie každej konfliktnej situácie predpokladá aj to, že brániaci ovláda určitý súbor techník, ktoré vie v tomto strete použiť. Výber takejto konkrétnej techniky alebo kontra techniky v konkrétnej situácii je súčasťou taktiky konfliktného stretu.

Dôraz sa kladie na bleskové a podvedomé konanie proti útočníkovi, ktoré si môžeme osvojiť len neustálym opakovaním „vlastných“ obranných a útočných techník, kontra techník, a kombinácií.

V poslednom rade je to **psychologický faktor**²⁶, ktorého zodpovedajúca úroveň priamo ovplyvňuje konanie policajta v každej náročnejšej, najmä konfliktnej situácii.

Úlohou psychologickéj prípravy je vytvoriť dlhodobé ale aj bezprostredné predpoklady pre optimálnu úroveň aktuálneho psychického stavu, od ktorého priamo závisí okamžitý výkon policajta. Optimálna úroveň aktuálneho psychického stavu závisí do značnej miery od psychickej odolnosti policajta, ktorá súvisí s rozvojom jeho celej osobnosti. Funkcia psychiky má nadradenú úlohu pri akomkoľvek druhu činnosti. Preto má psychologická príprava priamy vzťah k motorickým činnostiam t. j. technickej a taktickej príprave, rozvíja psychickú odolnosť, formuje celkovo osobnosť policajta a rozvíja tie vlastnosti, ktoré podmieňujú rast jeho výkonnosti.

Formovanie osobnosti policajta prebieha formou ideovej, morálnej a vôľovej prípravy.

Ideová príprava rozširuje celospoločenský rozhľad policajta, formuje jeho charakter. Vedie policajta k pochopeniu všetkých stránok služobnej činnosti. Smeruje k samostatnosti, sebakritike a cieľavedomej iniciatíve policajta.

Morálna príprava sa zameriava na potrebný vzťah k pracovnej činnosti, ľuďom v konkrétnych podmienkach činnosti, založený na čestnosti, svedomitosti, obetavosti a pod.

Vôľová príprava napomáha a rozvíja sa ňou schopnosť prekonávať rôzne vonkajšie a vnútorné prekážky na ceste k cieľu, t. j. prekonávať rôzne fyzické a psychické zaťaženia.

Rozvoj osobnosti policajta sa zameriava na zvyšovanie psychickej odolnosti voči záťaži. **Psychická záťaž**²⁷ vzniká dôsledkom bezprostredného pôsobenia podnetu, môže však byť evokovaná aj sprostredkovanou, na základe osobnostného zhodnotenia situácie, aktuálneho psychického stavu, rozumovej kapacity, systému hodnôt, emocionálneho prežívania danej situácie policajtom a pod. Psychickú záťaž možno charakterizovať ako zmeny psychickej regulácie činnosti a správania v situáciách, na ktorých zvládnutie nestačia obvykle utvorené mechanizmy psychickej regulácie, či už kapacitné alebo motivačno-efektívne.

Pokiaľ sú prekročené hranice fyzickej záťaže intenzitou, dobou trvania záťažových podnetov opakovane, v ľudskom organizme vzniká, prebieha a rozvíja sa stresová reakcia. Podnet, ktorý stres vyvoláva možno nazvať stresorom. Stresorom môžu byť podnety biologické alebo psychické. Biologické a psychické aspekty pôsobia v jednote. Biologické

²⁶MACÁK, I. Psychológia športovej úspešnosti. Bratislava IRIS 1997, s. 54-55

²⁷PEŤOVSKÝ, M.: Vplyv špeciálneho cvičebného programu na zmeny pohybovej výkonnosti u študentov Akadémie Policajného zboru v Bratislave v sebaobrane a služobných zákrokoch. Dizertačná práca, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2001. s. 49-52

podnety pôsobia na psychické a naopak, psychické stresy môžu vyvolať fyziologické účinky. Medzi dôležité biologické stresory patrí fyzická záťaž. Ak opakované situácie fyzického zaťaženia sú organizmom zvládnuteľné, tak potom stresové odpovede postupne oslabujú. To je aj základom tréningového procesu. Po určitom čase sa organizmus adaptuje. Optimálna záťaž napomáha k lepšiemu výkonu a odolnosti proti stresom. Stres je jedným zo základných a limitujúcich faktorov, rozhodujúcich o celkovom výsledku boja. Veľmi podstatný je aj účinok stresu v oblasti vnímania a myslenia. Zreteľné je to v prípadoch, kde pri vzniku bojovej situácie dochádza prekvapivo a neočakávane.

Jednou zo základných metód na elimináciu a likvidáciu stresu ako takého je nácvik motorických zručností a návykov, ktoré umožňujú konfliktnú situáciu riešiť. V podmienkach polície je to predovšetkým nácvik útočných a obranných prvkov a techník sebaobrany. Vyvrcholením prípravy sú konfliktné *modelové situácie*, ktoré umožňujú opakovane vykonávať výcvik policajtov v podmienkach blízkych realite, čo je predpokladom úspešnej adaptácie. Modelovanie vychádza z teórií klasického a inštrumentálneho podmieňovania a jeho úlohy pri aktívnej adaptácii na záťaž v konfliktných situáciách. Tieto modelové situácie je potrebné zaradiť do tréningového procesu, k nácvikom modelových reálnych situácií. Zámerom modelovaného tréningu je vytvorenie dostatočnej zásoby vzorcov pre účinné a plastické riešenie problémov v priebehu služobného zákroku. Reálnou úlohou je znížiť rozdiely medzi prevahou fyzických záťaží v tréningu sebaobrany a psychologických záťaží v služobnom zákroku. Tým sa vytvorí aj predpoklad odolnosti stresu ako takého. „Ide napr. o časové stresy, šokujúce stresy, stresy z nedostatočného či nadmerného množstva informácií a pod.

Modelovaným tréningom imitujeme vonkajšie prírodné (časové, priestorové, klimatické) podmienky nastávajúcich súťaží vrátane jej sociálnej atmosféry. Ďalej imitujeme taktické a strategické varianty predpokladaných typov útokov a obrany súpera a konečne i optimálne psychické stavy športovcov vzhľadom k intervenujúcim stresorom.

Negatívne dôsledky fyzicky a psychicky náročných situácií nestačí len predvídať, ale tiež je im potrebné predchádzať alebo aspoň zmierňovať v procese prípravy pre výkon služby.

Všetky uvedené faktory je možné vo výcviku modelovať t. j. simuláciou možnej reálnej situácie, ktorá sa môže v policajnej praxi prihodiť. Ide o maximálne priblíženie k realite a dosiahnutie efektivity uskutočňovaných zámerov v rámci modelových tréningov.

Takýmto spôsobom modelujeme aj tréning služobných zákrokov, kedy sa snažíme o vytvorenie dostatočnej zásoby vzorcov na účinné a umelé riešenie problémov v priebehu služobného zákroku. *Reálnou úlohou modelového tréningu je tiež znížiť rozdiely medzi*

prevahou fyzických záťaží v tréningu a psychologických záťaží v služobnom zákroku.

Efektivita riešenia modelovej situácie závisí na adekvátnom rozbere predpokladaných podmienok a situácií nastávajúceho služobného zákroku a na tvorivom uplatnení stanovených modelov v tréningu.

Výhodou riešenia modelových situácií je, že vytvárajú usmerňovanú koncentráciu psychických záťaží, integrované psychofyziologicalké dispozície na „umelé“ rozhodovanie policajta v konfliktných situáciách. Riešenie modelových situácií by sa najskôr malo vykonávať v laboratórnych podmienkach (napr. telocvičňa, výcvikové priestory) a až po osvojení jednotlivých úkonov, osvojení jednotlivých prvkov a činností alebo taktických zásad by sa malo prejsť na simulácie modelových situácií, kde je potrebné rôzne meniť ich obtiažnosť, až po dosiahnutie automatických úkonov, ktoré potom policajti uplatňujú pri služobných zárokoch v praxi.

Záver:

Autori na základe predchádzajúcich vedeckých výskumov a štúdií. dospeli k záveru, že Policajný zbor ako orgán štátnej moci musí disponovať, disponuje zákonnou možnosťou dostatočne rázne a účinne zakročiť a zjednať nápravu, ak sú porušované ľudské práva a slobody, ak je páchaná protiprávna či protispoločenská činnosť, alebo ak je narušovaná požadovaná úroveň verejného poriadku a to i napriek tomu, že pri tom dochádza k obmedzovaniu základných práv a slobôd osôb, ktoré sa takýchto konaní dopustili. Jednou z metód, ktoré takéto konanie legitimizujú je metóda represívnej policajnej verejno poriadkovej činnosti, ktorej obsahom je realizácia služobných zárokov. Autori ďalej identifikovali faktory, ktoré majú bezprostredný vplyv na kvalitu a efektívnosť aplikácie uvedených metód v policajnej praxi. Zadefinovali tiež prvky a činnosti najfrekvencovanejších donucovacích prostriedkov pri realizácii služobných zárokov a odhaľujú tiež zákonitosti a osobitosti ich technických, taktických a psychologických faktorov pri využití v policajnej praxi. Ďalej ozrejmujú modelovanie týchto faktorov vo výcviku ako efektívnu metódu simulovania reálnych situácií, ktoré sa môžu v policajnej praxi počas služobných zárokov vyskytnúť.

Použitá literatúra :

- BERŽI, L. Teória policajno-bezpečnostných služieb, všeobecná časť, Bratislava 1996 ISBN 80-88751-93-4, str. 73, str. celkovo 244
- CHOMA, P. Poriadková činnosť polície, III diel, ISBN 80-88751-69-1, str. 33, str. celkovo 118
- CHOMA, P. Poriadková činnosť polície III diel, ISBN 80-88751-69-1, str. 70-73, str. celkovo 118
- BELEJ, M. Motorické učenie. Prešov, 2001. 197 s. ISBN 80-8068-041-8.
- FIRSTOVÁ, J. *Policejní prevence v České republice se zaměřením na sociálně patologické jevy mládež*. In: Prevencia kriminality - výzva spoločnosti : zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 11. a 12. apríla 2012 v Bratislave. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2013. - S. 18-20. - ISBN 978-80-8054-564-2.
- IMI SDE-OR, EYAL YANILOV. Kravmaga. Praha Naše vojsko 2003. ISBN 80-206-0689-0, 246s.
- KAMPMILLER, T., VANDERKA, M., PERÁČEK, P.: Teória športu a didaktika športového tréningu. Bratislava, 2012. 353 s. ISBN 978-80-89257-48-5.
- KURILOVSKÁ, L., ŠIŠULÁK, S. Kontrola kriminality policajtov - vyváženosť prevencie a represie . Právny obzor. - ISSN 0032-6984 - Roč. 96, č. 6(2013), - s. 614-626.
- KOČAN, Š., LÖFFLER, B., ZÁMEK, D.: Poriadková polícia. Plzeň, 2013. 393 s. ISBN 978-80-7380-462-6.
- KOČAN, Š., SELIGER, P.: Bezpečnostné služby v slovenskej republike. Bratislava, 2013. 377 s. ISBN
- KOLEKTÍV.: Profesiogram policajtov v 1. skupine hodností služby poriadkovej, dopravnej a hraničnej polície. Záverečná výskumná správa. Bratislava, 1998, 450 s.
- KOLEKTÍV.: Teoreticko-metodické aspekty výučby sebaobrany na A PZ. Zborník vedeckých a odborných poznatkov zo seminára uskutočneného na APZ dňa 18. 2. 1997. Bratislava, 1997. 62 s. ISBN 80-8054-017-9.
- MACÁK, I. Psychológia športovej úspešnosti. Bratislava IRIS 1997, ISBN 80-88778-34-4, 203 s.
- Metodická a taktická príručka vykonávania služobných zákrokov príslušníkmi

Policajného zboru v policajnej praxi

NÁCHODSKÝ, Z. Taktika policejní akce, Praha ARMEX 1993, ISBN 80-85514-02-08 celkovo 233 s.

NÁCHODSKÝ, Z. Učebnice sebeobrany pro každého., Praha FUTURA 1992, ISBN 80-85514-02-08 celkovo 358s.

PEŤOVSKÝ, M.: Teoreticko-metodologické aspekty výučby sebaobrany na A PZ . Bratislava, 1997. 62 s. ISBN 80-8054-017-9.

PEŤOVSKÝ, M.: Metodika vyučovania sebaobrany na A PZ v Bratislave. Bratislava, 1998. 117 s. ISBN 80-8054-064-0.

PEŤOVSKÝ, M.: Vplyv špeciálneho cvičebného programu na zmeny pohybovej výkonnosti u študentov Akadémie Policajného zboru v Bratislave v sebaobrane a služobných zákrokoch. Dizertačná práca, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2001. 201 s.

PSALMAN, V.: Hodnotenie športovej techniky z aspektu biomechaniky. Bratislava, ICM AGENCY, 2010. 149 s. ISBN 978-80-89257-22-5.

PURDEŠ, P. a kol., Boj zblízka a zraniteľné miesta. Košice, 1996. 77s. STACHO. P. Úvod do činnosti policajných poriadkových orgánov, ISBN 80-8054-154-X, Bratislava 2000, str. celkovo 139

ŠIMON, L. Policajno bezpečnostná činnosť , Bratislava 216, s. 149, ISBN 978-80-8054-686-1.

ŠIMONEK, J., DOLEŽAJOVÁ, L., LEDNICKÝ, A.: Rozvoj výbušnej sily dolných končatín v športe. . Bratislava, MP RENTAL, 2007. ISBN 987-80-89075-32-470 s.

UŠIAK, G. a kol. Kriminalita mládeže, Strážnice 2016, s.61, ISBN 978-80-905919-5-0

VANDERKA, M.: Silové a rýchlostno-silové schopnosti v kondičnej príprave športovcov. Bratislava, ABL PRINT, 2008. 92 s. ISBN 9788089257102.

VYSKOTOVÁ, J.: Úvod do obecné a vývojové kineziologie. Ostrava, 2013. 96 s.

ISBN 978-80-7464-420-7. Zákon o Policajnom zbore č.171/1993 Z.z. s komentárom Výskum č. 130 Metenko Jozef, Metódy výskumu a vývoja policajných činností

WOLF. H. Sebaobrana s použitím džuda, Bratislava Šport 1983, 206 s., ISBN 77-036-8511-4

ZÁKON NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.